

Vývoj a neměnnost

Lidé se zřejmě odedávna pokoušeli nějak osvětlit, odkud se vzaly všechny ty skutečnosti, které kolem sebe mohli vnímat a poznávat; bylo jim zřejmé, že si je sami nevymyslili, a tak to začali připisovat někomu většímu a mocnějšímu – zkrátka různým bohům, bůžkům, a pak i heroům, atd. Že věci (skutečnosti) vznikají a zanikají, to brali prostě jen na vědomí a asi se tomu moc nedivili. Situace se podstatně změnila s příchodem pojmovosti, zejména pak s vynálezem geometrických a číselných vztahů (či souvislostí). Najednou se tam ukázalo, že některé „věci“ mohou být pochopeny (a tedy myšlenkově uchopeny) s přesností, nesrovnatelnou s jakkoli pečlivým smyslovým vnímáním a pozorováním. Velmi rychle se mezi prvními filozofy rozšířilo přesvědčení, že „skutečnosti“ neměnné jsou vyššího řádu než skutečnosti proměnlivé; ustavující se a rozvíjející se „filosofie“ se tak dostala pod velký a mocný vliv matematiky (a geometrie). V některých pozdějších dobách tento vliv pozoruhodně sílil a v nové době vyústil v mocnou tendenci kvantifikovat a matematizovat co možná veškeré poznání. To na jedné straně vysloveně bránilo dalšímu uplatňování myšlenky smysluplného vývoje (a to jednak v důsledku navazování na prastarou myšlenku věčného opakování téhož, jak to odpovídalo některým – ale pouze některým ! – pozorováním, jednak v důsledku naprosto převažujícího vlivu řeckého způsobu myšlení, tzv. „metafyziky“), ale na druhé straně nejen dovolovalo, ale přímo stimulovalo stále detailnější poznávání nejrůznějších souvislostí a vztahů s dosud nebývalou přesností, kterou umožňovala právě ona matematizace a v jejím důsledku konstruování a stále intenzivnějšímu využívání nejrůznějších kvantifikací dovolujících přístrojů, daleko přesahující možnosti lidských smyslů. A výsledkem bylo cosi zdánlivě překvapujícího, ale vlastně „logického“, totiž vždy mocněji se prosazujícího rozpoznávání skutečnosti všeobecné proměnlivosti všeho a naprosté neskutečnosti „fyzické“, „reálné“ neměnnosti jakéhokoli „jsoucího“ (a s tím souvisel další výsledek, jímž je otřesnost a rozpad i naprostá nedržitelnost onoho starého „metafyzického“ myšlení, které s „neměnností“ nutně počítalo).

(Písek, 090515-2.)